



Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit
t.a.v. Paul Roncken
Archimedeslaan 6
3584 BA Utrecht

ONDERWERP	Reactie op advies operatie Heuvelrug, een toekomstbeeld	TELEFOONNUMMER	+31636473195
DATUM	19-12-2023	E-MAILADRES	iris.vliegenberg@provincie- utrecht.nl
DOCUMENTNUMMER	UTSP-549766647-13159	DOMEIN/OPGAVE	NOW
VAN	Iris Vliegenberg	TEAM	PL2

Geachte heer Roncken, beste Paul,

Op 13 november 2023 heeft u een advies uitgebracht aan de Gedeputeerde Staten "Operatie Heuvelrug, onafhankelijk advies en toekomstbeeld van het defensiecluster op de Utrechtse Heuvelrug". Dit advies heeft u opgesteld in de context van de gebiedssamenwerking A(mersfoort)-Z(eist). Wij danken u voor dit inspirerende document waarin u vanuit verschillende tijdslijnen en daar gekoppelde denkbeelden enerzijds de aandachtspunten weergeeft en anderzijds ook mogelijkheden en ideeën schetst voor toekomstige ontwikkelingen in dit deel van de Utrechtse Heuvelrug. De tijdslijn 2100 die geïntroduceerd wordt, is omvangrijker dan ooit eerder is bedacht. Bestaand beleid en inzichten hanteren immers de scope van 2040 (ontwikkelbeeld Amersfoort Centraal en Utrecht Nabij).

Ook de ordenende gedachte om van kavel-denken naar ruilverkavel-denken te kijken (niet maximaliseren binnen de grenzen van een kavel, maar een zoektocht naar een logische toekomst robuuste invulling van functies en activiteiten in een gebied), is in het kader van de vele opgaven in het dit kwetsbare gebied op de Utrechtse Heuvelrug een interessant denkbeeld.

Het ministerie van Defensie wil in de Regio Amersfoort logistieke en operationele eenheden en onderwijs- en trainingsfaciliteiten samenbrengen die nu op verschillende locaties in sterk verouderd vastgoed gehuisvest zijn. Het gaat om het gebied op de oostflank van de Utrechtse Heuvelrug tussen Amersfoort, Soest, Leusden en Zeist. De plannen van Defensie kunnen significante ruimtelijke impact hebben. Het vraagt om een integrale en gebiedsgerichte aanpak waarin de stedelijke belangen van werken, wonen en energie goed worden geïntegreerd met de kwaliteiten en waarden van het gebied (water, bodem, natuur, cultuurhistorie, landschap, recreatie, omliggende kernen). De kwaliteiten van het gebied zouden door de gebiedsgerichte samenwerking moeten verbeteren. We zien dat verstedelijking in dit gebied toeneemt en daarmee ontstaat de noodzaak om nog zorgvuldiger om te gaan met de Heuvelrugzone als verbindend groengebied binnen het NOVEX-gebied Utrecht-Amersfoort. Er is een gebiedssamenwerking gestart met Waterschap Vallei en Veluwe, Hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden, gemeente Amersfoort, Leusden, Soest en Zeist, Defensie en de Provincie. Vanuit deze samenwerking onder de titel A(mersfoort) tot Z(eist) zal een ontwerpend onderzoek plaatsvinden. Daarbij gaat het om het slim concentreren en combineren van de diverse opgaven in dit gebied. Hierbij worden de voorwaarden

voor en de consequenties van de ontwikkeling van de defensie terreinen in beeld gebracht. In het kader van dit complexe vraagstuk heeft u uw advies "Operatie Heuvelrug, onafhankelijk advies en toekomstbeeld van het defensiecluster op de Utrechtse Heuvelrug" opgesteld. In deze brief geven we een reactie op uw advies en aandachtspunten geven we aan hoe we met het advies omgaan.

Onze reactie:

In uw advies "Operatie Heuvelrug, onafhankelijk advies en toekomstbeeld van het defensiecluster op de Utrechtse Heuvelrug" geeft u meerdere aandachtspunten:

0. Toenemende bouwontwikkeling opgaven in het gebied leiden tot belasting van het bodem- en watersysteem en vormen een barrière in natuurlijke systemen.

U schetst dat het gebied tussen Amersfoort en Zeist op basis van de huidige plannen voor mobiliteit één van de best bereikbare regio's zal zijn binnen de provincie Utrecht. Dit zal leiden tot toenemende bouwontwikkelingen en een nog hogere belasting van het bodem- en watersysteem. De huidige oriëntatie van het landschap is noord-zuid gericht en de stedelijke ontwikkeling begeeft zich in oost-westelijke richting. Zonder ruimtelijke herverdeling die meer noord-zuid georiënteerd is, zal de smalle ruimte tussen de snelweg A28 en de provinciale 'Wegh der Weegen' verdichten tot een barrière die de onnodig en ingrijpend verstoort. U pleit voor het opheffen van deze barrièrewerking voor natuurlijke systemen door betere verdeling van infrastructuur. Bouwontwikkelingen op basis van duurzame mobiliteit en bodem- en watergestuurd.

Wij zien de druk van ruimtelijke ontwikkelingen op dit gedeelte van de Utrechtse Heuvelrug ook. Verschillende losstaande initiatieven en aanvragen voor bouwontwikkelingen bij verschillende buurgemeenten leiden tot een verdichting in het gebied. Doordat dit nog onvoldoende in samenhang bekeken wordt dreigt een verrommeling en een ongewenste barrière in het gebied. Het verbinden van natuurlijke systemen en duurzame mobiliteit streven wij na. Wij zullen de mogelijkheden voor het verbinden van natuur en het inpassen van duurzame mobiliteit meenemen in het ontwerp onderzoek voor dit gebied. Daarin zal ook de keuze tussen verdichting van de huidige oost-west verbinding of juist een oriëntatie van noord naar zuid één van de ruimtelijke vraagstukken zijn. Het toekomstperspectief voor de Wegh der Weegen heeft ook onze nadrukkelijke aandacht. Uw concrete handvatten geven een beeld van mogelijkheden. In het ontwerp onderzoek formuleren wij de leidende principes.

1. Geo-hydrologische samenhang in een groter gebied: Nationaal Park Nieuwe Stijl/UNESCO Global Geopark

U geeft aan dat het geo-hydrologisch vraagstuk (verdroging van het gebied, verzuring van de bodem) vraagt om een grotere schaal dan het huidige perspectief van het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug. U raadt aan ook de flanken en kwelgebieden van de Utrechtse Heuvelrug mee te nemen en deze met elkaar te verbinden tot in de stedelijke ruimten om deze zone heen. Door toenemende verstedelijkingsdruk, nu en vanuit lange termijnscenario's is een groene contramal als tegenhanger van de stedelijke gebieden belangrijker aan het worden. U stelt een herverdeling van terreinen voor om verbindingen te leggen tussen cruciale natuurgebieden.

Wij hebben eerder besloten dat we ondersteuning op projectbasis willen bieden aan het Geopark, maar geen steun voor verwerven status UNESCO Global Geopark. Wel onderschrijven wij het belang van een goede ruimtelijke visie op dit gebied dat is gestoeld op een goed functionerend bodem- en watersysteem. Eerder is in regionaal verband geconstateerd dat de Utrechtse Heuvelrug de komende decennia verder zal verdrogen. Wij willen bodem- en watersystemen als leidende principes meenemen in het ontwerp onderzoek. Met de Blauwe Agenda hebben we hierin al eerste stappen gezet en ook in het UPLG is hier aandacht voor. De gebiedssamenwerking A-Z is een van de eerste gebiedsprocessen waarin de waterschappen vanaf de start een belangrijke rol hebben gericht om de toekomstige ontwikkelingen in het gebied. Daarbij kijken we ook op een grotere schaal dan alleen de zone met defensieclusters.

2. *Krijgsmacht van de toekomst*

Vanuit historisch perspectief heeft Defensie een belangrijke rol in ruimtelijke ontwikkelingen en impact op ruimtelijke ordening in Nederland. Voorbeelden die u daarvan geeft zijn de Oude en Nieuwe Hollandse Waterlinie, de Grebbelinie en de aanleg van de vliegbasis Soesterberg. U stelt voor om de ruimtelijk strategische ligging te herverdelen in samenhang met alle gebiedskwaliteiten en daarbij de gunstige combinatie van oefenterreinen en ruimte voor robuuste natuur en wildmigratie optimaal te combineren. De strategische ligging bij ov-knooppunten ruimte biedt voor een open campusvorming.

Wij zien in de herontwikkelingsopgave van Defensie een groot ruimtelijk vraagstuk met veel kansen. Dergelijke ontwikkelingen op grote terreinen in het midden van het land vragen een goede afstemming en inpassing en het slim combineren van verschillende functies. In de gebiedssamenwerking A-Z willen we met de partijen gezamenlijk komen tot een brede, integrale en gebiedsgerichte aanpak. Wij zoeken daarin niet alleen naar afstemming, maar ook naar gezamenlijke oplossingen, die een meerwaarde zijn voor het gebied. Het toekomstperspectief biedt een mooi beeld en denkraam voor welke kansen u in de toekomst ziet. Het haalt ons uit de huidige realiteit en biedt inzicht op wat er denkbaar is als we buiten de bestaande kaders, werkprocessen en grondposities denken. Dat sluit aan bij de Rijksaanpak van de Nationale Omgevingsvisie (Novi) die ook de tijdslijnen 2030-2050-2100 onderscheidt.

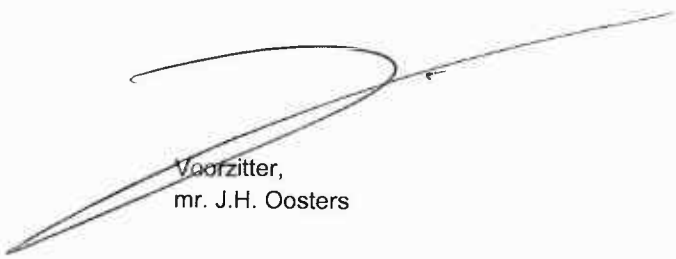
Vervolg

Geconcludeerd kan worden dat hier een complexe opgave speelt en diverse ontwikkelingen om ruimte vragen. Dit vraagt om sturing en goede afstemming. Uw advies is een sterk pleidooi om na te denken of we op huidige voet verder kunnen en willen gaan of dat we een andere koers kiezen waarin meerdere perspectieven denkbaar zijn. We nemen uw advies ook ter harte. De denkrichtingen en uw aandachtspunten in uw advies onderschrijven wij. De concrete uitwerking en invulling daarvan zal nader worden onderzocht. Komende periode zullen we samen met de samenwerkingspartners van de gebiedssamenwerking A-Z een ontwerpend onderzoek starten naar de mogelijkheden, kansen en knelpunten in dit deel van de Utrechtse Heuvelrug. Dat sluit aan bij de Kamerbrief van het ministerie van Defensie van 5 juli 2023 omtrent het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie. Daarin zal u advies dienen ter inspiratie.

Wij hopen u met onze reactie inzicht te geven in de manier waarop wij uw adviezen deel laten uitmaken van het ontwerpend onderzoek in de gebiedssamenwerking A-Z.

Hoogachtend

Gedeputeerde Staten van Utrecht,


Voorzitter,
mr. J.H. Oosters


Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen